

L' EXCURSIONISTA

BOILETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIO CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTIFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY VI.

BARCELONA 31 DE DESEMBRE DE 1883

NÚM. 62.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no socis: 1'50 pessetas al any.—Número sol 25 cént. se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON, ahont deuen dirigir-se totas las comunicacions y en las llibrerias de Verdaguer, Parera, y Felip.

ÁLBUM PINTORESCH-MONUMENTAL DE CATALUNYA.

PETITA EDICIÓ.—VOLUM III.

SANTAS CREUS.

Conseqüent la ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS ab son decidit propòsit de fer coneixer las mes preuhadas joyas del art monumental que existeixen á Catalunya, y de conformitat ab los anuncis que havem vingut fent en lo BOILETÍ, ha donat á llum lo volúm tercer de la petita edició del *Album pintoresch-monumental* que ab general aplaudiment se publica.

L' assumpto de la nova obra es l' elegant ensemps que sever monastir de Santas Creus, l' émul de Poblet; lo que esculliren Pere III y Jaume II para mansió de llurs despallas mortals després de haver gosat en vida de sas artísticas bellesas y deliciosa situació; lo que guardá las cenbras d' altres primceps de la preclara dinastía catalana y de molts magnats ilustres de la etat d' or de las nostras glorias.

La colecció se compon de 24 vistas heliográficas, ab iguals condicions materials que las dels Albums de Poblet y Montserrat publicats anteriorment, las que van precedidas d' una resenya històrica, una taula de las láminas que forman lo volúm y una guia pera poder comodament visitar lo monument, tot en las tres llenguas catalana, castellana y francesa; essent la primera lámina una reproducció de la plana de dit monastir alsada pel distingit arquitecte D. Antoni Rovira y Rabassa, quí lo meteix que feu ab la de Poblet, l' ha cedida pera aquest objecte, fentse novament mereixedor de la gratitut de la ASSOCIACIÓ.

Pera que nostres lectors pugan formar-se mes exacta idea d' aquesta

publicació continuem la llista dels assumptos que hi estan representats, per l'ordre mateix que guardan en lo volúm:

Núm. 1. Planta general.—2 Vista general.—3 y 4 Detalls de la Albareda.—5 Paisatge á la entrada del monastir.—IGLESIA: n.º 6. Visita lateral.—7. Faixada principal.—8 Sepulcre de D. Pere III.—9. Id. de don Jaume II.—10. Abside.—CLAUSTRE: n.º 11 —Portada al exterior.—12. Interior d'una galeria.—13. Arcadas —14 á 18 Sepulcres.—19. Portada de la Sala Capitular.—20. Detall exterior.—21. Glorieta.—PALAU DE D. JAUME II: n.º 22. Escala.—23. Galeria alta.—n.º 24. Arcadas del claustre vell y ruinas.

CONDICIONS ECONÓMICAS

SE VEN: Pera los senyors Sócis, en lo local de la ASSOCIACIÓ, Paradís, 10, 2.ª y per los dependents d'aquesta, á 8 PESSETAS.

Pera 'l públich en lo mateix local, llibrerías de Verdaguer, Parera y altres principals, y en la Exposició artística del Sr. Parés, carrer d'en Petritxol, á 10 PESETAS.

ASSOCIACIÓ CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTÍFICAS

En virtut de la elecció reglamentaria parcial verificada en lo dia 15 del corrent, la Junta Directiva pera l'any 1884, ha quedat constituida del modo següent:

PRESIDENT: D. Antoni Auléstia y Pijoan.

VICE-PRESIDENT: D. Antoni Massó.

TRESORER: D. Arthur de Domenech.

VOCALS: D. Heribert Barallat.

» » Joseph María Valls y Vicens.

» » Céssar August Torres.

» » Gayetá Cornet y Más.

» » Pelegrí Casades y Gramatxes.

SECRETARI 1.ª: D. Lluís María Soler.

» 2.ª: D. Joaquim Cabot y Rovira.

Ab motiu de haver sigut elegit Vice-President lo Sr. Massó, queda vacant un càrrech de vocal, pera qual elecció se convocará oportunament la Junta general.—Barcelona 31 Desembre 1883.—Lo Secretari primer, LLUIS MARÍA SOLER.

SESSIÓNS Y EXCURSIÓNS

1884. Janer 10.—Sessió pública inaugural dels treballs de la Associació, corresponent al present any académich, en lo saló del Institut de Foment del Treball Nacional.

1884. Janer 31.—Sessió preparatoria de la excursió á Poblet.—Lectura de la memoria de la excursió á Caldetas, per D. Pelegrí Casades y Gramatxes.

» Febrer 2 y 3.—Excursió á Poblet.

SOCIS ENTRATS DURANT LO MES DE DESEMBRE

D. Joseph María Soujol.

» Antoni Cosso y Solá.

CONFERENCIAS

UNA EXCURSIÓ Á TUNG HOA Y NAN-KIN (XINA)

Y VISITAS ALS MAUSOLEUS IMPERIALS DE LAS ANTIGAS DINASTIAS.

(Acabament.)

Aixis, continuá lo conferenciant, terminá la rebelió, que cubrí aquella terra de ruinas. La ciutat de Nan-Kin, abans de cinch millions d' habitants, avuy ab prou feynas ne conté doscents mil.

Ab motiu d' una petita diferencia entre 'ls governs xino y espanyol, tingué ocasió 'l senyor Toda de visitar al Virey d' aquella província, l' home més important de la Xina moderna, lo polítich de més anomenada. «Li enviarem nostras tarjetas, uns trossos de paper llargaruts y de color vermell ab lletras negras, demanantli una entrevista que 'ns concedí.»

Lo senyor Toda, acompanyat per los oficials del barco de guerra espanyol *Gravina* que 'l portava, arribaren al palau del Virey Tso Tsung-tang. Passa per ser lo jefe del partit nacional del país, que s' oposa á tota reforma: es president del Ministeri de la Guerra, ministre d' Estat, tutor del hereu al trono y general en jefe dels exércits xinos que conquistaren y pacificaren lo Turquestan en sa darrera revolta. La desilusió dels expedicionaris fou gran á la vista de Tsó. Se pensavan trobar lo tipo del guerrer oriental, selvatge mes noble, com los d' Europa en los temps mitjos, y vegeren un home vell, gros, vulgar, que caminava apoyat en un bastó y sostingut per dos criats.

La nostra visita, digué lo senyor Toda, era la primera de barco de guerra que rebia Tso, que va procurar acullirnos ab tota sa

amabilitat. Parlàrem de las bonas relacions que sosté Espanya ab la Xina, y ell nos digué: «Vosaltres no sou inglesos, ni sou francesos y serém sempre amichs » En proba de sas paraulas nos oferí 'l té vert. Nos hi quedarem á dinar, que comensá al revés dels nostres, per fruytas. Seguí arrós bullit ab tassa y dos bastonets á manera de llapideras quadradas pera pendre. Pera beure, ayguar-dent d' arrós calent ó té sense sucre. Després seguiren plats y més plats, sense saber si eran de carn ó peix, fins al número de seixanta. Francament, poch honor férem al dinar del Virey; entre 'ls plats hí havia: alas de tiburó, nius d' oreneta, y ous que, podrits artificialment, eran tan dolents com los que 's podreixen pel seu natural; també 'ns serviren una truyta de formigas blancas, y pera acabar dignament y com haviam comensat, nos donáren una especie de sopa per postres. Lo Virey menjá de tot; nosaltres nos despedirem d' ell... pera anar á esmorsar á las quatre de la tarde á casa del Pare Royer que 'ns va rebre ab los brassos oberts.

A las 24 horas y segons costum xina, lo Virey nos tornava la visita á bordo del *Gravina*. Lo barco 's vestí de festa, saludant al Virey ab tres canonadas. Aquest portava cent barcos de guerra y cada un d' ells aviá las tres canonadas de costum, omplint la atmósfera d' un fum espés.

Al dia següent, anarem á visitar la Torre de porcellana, y de passada rendirem un tribut á la memoria d' un espanyol, lo Pare Diaz, que morí al sigle xvii y fou enterrat al peu de la torre.

Al dia següent, marxarem á veure las tombas imperials. Al atravesar part de la ciutat, nos sorprengué molt una campana mitj enterrada, de 50 á 60 toneladas, que era estrany haguessin respectat, estimant com estiman los xinos lo metall; y al preguntarho 'ns digueren que aquella campana perteneixia á un temple que havia sigut destruhit, y que hi havia la preocupació de que 'l dia que pogués tocar sera un dia infelis pera la comarca.

Sortirem de la ciutat y després d' haver corregut quatre horas á cavall, passat un llach que está crehuat per un pont, en un plá inmens d' herba, trobarem un arch de triunfo per l' estil dels que construhian los romans: base de pedra y la part alta de rajola; las rajolas xinas solen esser molt mes grossas que las nostras. També 's vey a una torre quadrada dintre de la qual s' alsava un monolit

ab una inscripció molt llarga que diu pertanyer al segle xv. Segueix un barranch, qual pont está destruhit; tinguerem que passar á l' altre banda, ahont hi havia duas rengleras de grossos monolits, representant, de dos en dos, diversos animals de grandaria tres vegadas major que la natural; es l' únich model d' escultura que hi ha á la Xina. Sobre tot, las figuras que representan elefants son pedras inmensas d' una sola pessa; y lo més particular es que per tota aquella comarca no 's veu ni una sola pedrera, essent un problema lo trasport d' aquellas masses. Segueix un arch de triunfo de cinch portas, y per fí s' arriba al mausoleu imperial, que 's coneix per lo color roig de sas murallas y per son taulat groch: los colors imperials. Aquí també s' hi veu representada la *tortuga*, que en la Xina simbolisa la felicitat suprema, per la semblansa que hi ha entre la paraula *tortuga* y *felicitat* en xino. Dona accés al mausoleu un pont sobre un petit cim; lo pont es de marbre de 50 metros d' ample. Prop del edifici hi ha una montanya feta artificialment y á mida que s' hi anava enterrant. Los cadávres dels emperadors no 'ls enterran propiament parlant; los amagan. Pocas personas saben ahont es lo cadavre del emperador, y encara las pocas que ho saben desapareixen aviat. Aquest lloch quedá poch menos que abandonat desde l' any 1517 en que 's trasladá la cort imperial á Pekín,

Tornárem á la ciutat, y entrárem en una *casa de té*; allí reunirem algunas cantadoras, y tinguí ocasió d' apreciar un xich la literatura xina, celebrant una especie de vetllada literaria ab la qual terminaré. La poesia xina en general es curta, rimada com la nostra; los versos son de tres sílabas ó paraulas, y algunas d' ellas contenínt pensaments molt bonichs. Ne citaré alguna.

Una diu: «Vaig trobar á ma estimada en un jardí, desvanescuda en un banch; la prenc y la porto al kiosko, y mentres la portava pensava: só molt valent, porto un mon de hermosura en mos brassos y no tremolo.»

Altra poesia diu: «Qui creu á las donas s' enganya, y qui no las creu també;» y acaba ab aquest pensament: «La dona que s' estima al seu home correteix sas faltas; l' home que estima massa á la seva dona aumenta sos vicis.»

Unánims aplausos coronaren lo discurs del Sr. Toda.

VIDA DOMÈSTICA Y SOCIAL EN LA XINA

A las nou del vespre del 8 Juny passat comensá lo Sr. Toda la conferencia anunciada, devant numerós públich que omplia per complert lo local de l' Associació, desitjosa de demostrarli lo bon recort que deixá en son ánimo la que doná en la setmana anterior.

Entrá lo senyor Toda á explicar la vida íntima del xinos y comensá per los naixements. La organisació de la familia se basa en Xina en la poligamia; la lley no autorisa mes que una dona, mes la costum fa pendrer concubinas. Aqueixas se troban per compra, se reclutan entre totas las classes de la societat, mes al entrar dins la familia, se troban totas posadas baix la dependencia de la dona llegítima, y no tenen fins nom, puix sols son conegudas per lo número, anomenantlas número 1, número 2, etc. Los fills d' aqueixas donas forman la familia llegítima del pare, y sols reconeixen per mare la esposa d' aquéll, y no la que 'ls portá al ventre.

Lo nen queda en las habitacions de las donas que cuydan d' éil durant sa infantesa y á la edat de tres anys los hi practican per primera vegada, la operació d' afeytárloshi 'l cap. Lo fill de familia está sempre subjecte á la patria potestat, puix la emancipació no 's coneix á la Xina.

Es lo pare qui cuyda d' efectuar lo primer matrimoni de son fill, en termes que aqueix no coneixerá sa nuvia fins lo precís moment de ficarse junts dins la cambra nupcial. Al cap d' algun temps d' efectuat son matrimoni, lo marit queda en llibertat de pendrer las concubinas que li plagui.

La mort del cap disol la familia, y son allavors llargas las ceremonias que deuen efectuar-se pera son enterro. Quan lo malalt entra á la agonia, se 'l vesteix ab las millors robas, y trayentlo del llit se 'l deixa á terra, mentres está espirant, rodejat de tota la familia. Allí ploran y cridan, llensant exclamacions al estil oriental; y quan lo jefe mor se porta la caixa del cadavre, ja preparada anteriorment per la familia y á la qual se dona una grossa capa de mástich per son interior. Allá 's fica 'l cadavre, y 's deposita en la sala dels antepassats, ahont van tres ó quatre vegadas la familia, á hora determinada, per ferhi los seus prechs, y 's llogan ademés

quatre ó sis frares budhistas y unas quantas donas ploraneras que ajudan á aumentar lo soroll y esbalot que allí 's mou.

Feyna llarga la de trobar siti y moment oportú per l' enterro; y quan aquest te lloch, surt de la casa mortuoria la comitiva fúnebre, precedida de rétols y banderas ab los títols del difunt, acompanyada per tots sos fills y donas, aquestas últimas tancadas dintre una especie de tabernacle de tela, ja que á Xina no 's veuen per los carrers.

No existeixen á Xina distraccions de las que solen trobarse en los pobles europues: cafés, cassinos, teatros, balls y passeigs no 's coneixen; sas únicas distraccions son las casas de té y 'ls barcos de flors anclats als rius.

(Seguirá.)

NOVAS.

Son incondicionals los elogis que deuen tributarse á l' ordre donada o 19 del passat Novembre per lo Exm. é Ilm. Sr. Bisbe de Barcelona D. Jaume Catalá, encaminada á procurar per sa part segons expressa, la conservació dels monuments y joyas del art cristiá, testimoni perenne de la pietat de nostres majors y de la protecció que en tots temps ha dispensat l' Iglesia á las ciencias y á las arts.

Prevé en consecuencia lo Sr. Bisbe, als Rectors, Ecónoms y Regents encarregats de las iglesias, que per cap concepte vengan, permuten ó cambien los objectes antichs de las m̄teixas, los llibres de Cor, de Sagristía, d' arts, ciencias, literatura y música, pergamins, alhajas y qualsevol altre cosa d' ús ó sens objecte determinat.

Prohibeix també, que s' altere ó cambie la forma de las iglesias, capelles, altars, imatges ó altre objecte religiós, ni per la seva restauració, sens son consentiment, lo que sols concedirá presos informes de personas competents.

Ultimament ordena, ab grandissim acert, que 'ls Rectors formalisen un inventari duplicat, en lo que expressen minuciosament las iglesias y edificis religiosos de sas feligresías, describint suscintament la fetxa de sa construcció, son estil arquitectónich, número, classe y construcció de sas capellas y altars, imatges y altres circumstancias que poden donar alguna idea del temple ó edifici y de son actual estat de conservació; posanthi, á continuació, minuciosa y detallada noticia de tots los objectes, útils y demás efectes com cálzers, vasos sagrats, ornaments, joyas, robas etc, describint los objectes que semblin d' algun valor artístich y especialment los que 's consideren d' antiguetat remarcable. Encara mes, se prevé que en dits inventaris se continuen los llibres parroquials de fundacions ó bé

de literatura que existescan en los arxius parroquials ó dependencias de las iglesias.

Aixó s' estén també á las corporacions religiosas ó eclesiásticas; prevenintse que abans del primer de Janer pròxim, deuen trobarse acabats aquests treballs que serán posats de manifest en lo solemne acte de la Santa Visita.

Llegintse semblants documentats, identificats ab las miras de nostra ASSOCIACIÓ, sembla que retornen aquells dias en que 'ls monjos eran los que presentavan las plantas de las novas y superbas iglesias als emperadors d' Occident; semb'a que de tots los àmbits de l' iglesia responenentse á la veu de Lleó XIII que ha recomanat lo foment y difusió dels estudis històrichs, s' alsa lo crit de vigilancia y zel en favor dels monuments religiosos de tota mena; dels quals s' espera obtenir ab seguretat los testimonis irrefutables, que ab tant acert invoca lo digníssim Sr. Bisbe de Barcelona.

La última vidriera col·locada en la capella de N.^a S.^a de la Assumpció (L' Assumpta), en Sta Maria de la Mar, fabricada pel Sr Amigó ab dibuixos del Sr. Lorenzale, conté la imatge de San Ramon de Penyafort ab hàbit de frare dominich y un petit escut de la ordre de N.^a S.^a de la Mercé de que fou altre dels fundadors, posat sobre la negra muceta. L' altre imatge es la del màrtir Sant Anastasi de Badalona, ab lo trajo propi de legionari romá. Si bé 's nota en aquesta vidriera correcció de dibuix, trobem massa monótons los tons adoptats, que d' altra part son massa obscurs atesa la poca llum del carrer al qual dona 'l finestral.

Han sigut cedit's á la ASSOCIACIÓ los objectes y obras següents:

Per D. Juli E. Tarrats: *Lo Diamant perdut*, per D. Sebastiá Trullol y Plana, Barcelona 1881; *Sant Llorens del Munt*: Son passat, son present y venider; historia de aquell antiquíssim monastir per lo Rm.^o Dr. D. Anton Vergés y Mirassó Pbre, Barcelona 1871. Per D. Joan Cardona: Una colecció de 30 *Goigs* diversos. Per la Exma. Diputació Provincial de Barcelona: *Memoria acerca de las Instituciones del Derecho Civil de Cataluña*, escrita con arreglo á lo dispuesto en el articulo 4.º del Real Decreto de 2 de Febrero de 1880 por el Excmo. Sr. D. Manuel Duran y Bas, Barcelona 1883. Per D. Pere Alsíus y Torrent: *Discurs* llegit pel donador en l' acte de la solemne distribució de premis del certámen celebrat per la «Associació literaria de Girona» lo dia 1.er de Novembre de 1883. Per D. Frederich Bordas: 2 vellons de Don Jaume II. Per D. Joseph M.ª Valls y Vicens: 2 medallas commemorativas. Per D. Joseph Ricart y Giralt: *El Aneroiide*, su mejor uso como instrumento meteorológico é hipsométrico per lo propi donador, Barcelona 1883. Per D. Claudi Omar y Barrera: *Cuatro palabras sobre un tema importantísimo*, trabajo mencionado honoríficamente en el certámen celebrado por el «Centro artístico industrial de Figueras», Barcelona 1882.